

PRZEDMIOTOWE OCENIANIE Z HISTORII - KL. IV-VIII - W SZKOLE PODSTAWOWEJ

W ŁĘCZYCACH im. ADAMA LORETA

I. Podstawa prawna.

Przedmiotowe ocenianie z historii w kl. IV-VIII opracowano w oparciu o :

- Rozporządzenie MEN z dnia 10 czerwca 2015r. (poz. 843) w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, a także Rozporządzenie MEN z dnia 11 sierpnia 2016r. (poz. 1278) zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych,
- obowiązującą podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej,
- Statut Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. Adama Loreta w Łęczycach.

II. Nauczanie historii w Szkole Podstawowej im. Adama Loreta w Łęczycach.

Nauczanie odbywa się na podstawie programu „*Wczoraj i dziś*” (Program nauczania historii w klasach 4-8 szkoły podstawowej) autorstwa Tomasza Maćkowskiego, zgodnie z obowiązującą podstawą programową.

III. Cele nauczania.

Celem nauczania historii w szkole podstawowej jest:

- przekazywanie ważnych wydarzeń z dziejów narodu polskiego, zwłaszcza poprzez dokonania wybitnych postaci historycznych; zapoznanie z symbolami narodowymi, państwowymi, religijnymi i kształtowanie szacunku wobec nich,
- rozbudzanie poczucia miłości do Ojczyzny poprzez szacunek i przywiązanie do tradycji i historii własnego narodu,
- kształtowanie więzi z krajem ojczystym, świadomości obywatelskiej, postawy szacunku i odpowiedzialności za własne państwo,
- przekazywanie ważnych wydarzeń z zakresu historii powszechnej; budowanie szacunku dla innych ludzi oraz dokonań innych narodów,
- rozbudzenie zainteresowania własną przeszłością, swojej rodziny oraz historią lokalną i regionalną,
- kształtowanie zrozumienia dla takich wartości jak: prawda, dobro, sprawiedliwość, piękno,

- rozwijanie wyobraźni historycznej,
- kształtowania zdolności humanistycznych, sprawności językowej, umiejętności samodzielnego poszukiwania wiedzy i korzystania z różnorodnych źródeł informacji, formułowania i wypowiedzania własnych opinii.

IV. Cele oceniania.

Ocenianie z historii ma na celu:

- kształtowanie postaw i zachowań pożądaných społecznie i posługiwanie się nimi we własnych działaniach ucznia,
- informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych oraz postępach w nauce,
- dostarczanie rodzicom i nauczycielowi informacji o postępach oraz trudnościach ucznia, a także o jego uzdolnieniach historycznych,
- umożliwienie nauczycielowi ciągłego doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej,
- pomaganie uczniowi w samodzielnym planowaniu własnego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy.

V. Zasady, metody i kryteria oceniania.

Nauczyciel na początku roku szkolnego informuje uczniów o zakresie wymagań edukacyjnych z historii, wynikających z realizowanej podstawy programowej oraz o sposobie i zasadach oceniania.

Nie ocenia się ucznia po dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności w szkole. Okres ten trwa od dnia do 7 dni (w zależności od długości absencji). Uczeń po każdej nieobecności jest zobowiązany do uzupełnienia braków w zeszycie (zeszycie ćwiczeń).

1. Ocena z historii określa:

- aktualny stan wiedzy i umiejętności ucznia,
- postępy w nauce,
- wkład pracy ucznia.

2. Uczeń może otrzymać ocenę za:

- sprawdziany,

- kartkówki,
- osiągnięcia w konkursach historycznych: szkolnych i pozaszkolnych oraz olimpiadach,
- obszerną pracę/działanie o podniesionym stopniu trudności (np. prezentacja),
- aktywność,
- odpowiedzi ustne,
- pracę na lekcji (indywidualną bądź grupową),
- praca pozalekcyjna (np. projekty: przedmiotowe i interdyscyplinarne; kółko historyczne; występy),
- zadanie domowe.

3. Organizacja realizacji sprawdzianów, kartkówek.

- Sprawdziany obejmują wiadomości i umiejętności z zakresu zrealizowanego działu tematycznego. Poprzedzone są lekcjami utrwalającymi w/w materiał.
- Nauczyciel ma obowiązek zapowiedzieć sprawdzian i wpisać jego termin do dziennika z tygodniowym wyprzedzeniem.
- Ocenione sprawdziany uczeń powinien otrzymać w ciągu dwóch tygodni (i najpóźniej na tydzień przed klasyfikacją), a ocenione kartkówki w ciągu tygodnia.
- Oceny ze sprawdzianów mają najistotniejszy wpływ na ocenę półroczną i roczną.
- Sprawdzone i ocenione prace pisemne (sprawdziany) są udostępniane rodzicom w trakcie spotkań na terenie szkoły (np. w trakcie godzin dostępności nauczyciela, podczas wywiadówek oraz w innych terminach, uzgodnionym wcześniej z nauczycielem). Dokumentacja ta przechowywana jest przez nauczyciela przez dany rok szkolny.
- Uczeń ma obowiązek przystąpienia do wszystkich sprawdzianów. Jeśli z przyczyn losowych nie był obecny na sprawdzianie (w dzienniku, w miejscu oceny, zaznacza się wówczas – „no” tj. nieobecny), powinien go napisać w terminie uzgodnionym z nauczycielem, jednak nie później niż 2 tygodnie po przyjsciu do szkoły (w trudnych sytuacjach losowych ucznia, termin ten może ulec zmianie).

- Jeśli uczeń nie zgłosił się w wyznaczonym terminie do napisania sprawdzianu, nauczyciel ma prawo wstawić ocenę niedostateczną, bądź też, bez zapowiedzi, odpytać go lub sprawdzić pisemnie jego umiejętności z zakresu materiału obejmującego w/w sprawdzian.
- Kartkówki obejmują materiał maksymalnie z trzech ostatnich lekcji, trwają nie dłużej niż 15 minut (dowolna liczba minut w zależności od potrzeb) i nie muszą być zapowiedziane.
- Kartkówki, jako krótkie formy sprawdzenia wiedzy, po ocenieniu przekazywane są uczniom.
- Jeżeli uczeń był nieobecny w terminie, w którym została przeprowadzona kartkówka, może napisać ją w innym terminie wyznaczonym przez nauczyciela.

4. Poprawa ocen.

- Uczeń, który uzyskał ze sprawdzianu ocenę niedostateczną bądź dopuszczającą może ją poprawić. Dwa razy w semestrze może poprawić również wyższą ocenę z w/w pracy pisemnej, tj. dostateczną (3) i dobrą (4).
- Poprawa sprawdzianów odbywa się w ciągu 2 tygodni od dnia oddania i omówienia prac; w sytuacjach losowych po indywidualnym uzgodnieniu terminu z nauczycielem. Do poprawy danego sprawdzianu uczeń może przystąpić jeden raz.
- Kartkówki nie podlegają poprawie.
- Uczeń, który pisał pracę niesamodzielnie (np. ściągał) lub korzystał z niedozwolonych pomocy, otrzymuje ocenę niedostateczną z możliwością jej poprawy.

5. Ocenianie aktywności.

Uczeń za aktywność na lekcji otrzymuje plusy, które podlegają zamianie na oceny:

- przy jednej godzinie historii w tygodniu – 3 plusy na ocenę bardzo dobrą (kl. IV),
- przy dwóch godzinach historii w tygodniu – 5 plusów na ocenę bardzo dobrą (kl. V-VIII).

6. Nieprzygotowanie do lekcji.

- Uczeń powinien być przygotowany do lekcji, posiadać podręcznik, zeszyt przedmiotowy (zeszyt ćwiczeń) oraz potrzebne przybory szkolne.

- Nieprzygotowanie ucznia do zajęć (z wyjątkiem sprawdzianów) powinno być zgłoszone na początku lekcji i odnotowane w dzienniku. Uczeń w ciągu półrocza może zgłosić bez podania przyczyny dwa nieprzygotowania do lekcji historii. W przypadku kolejnego nieprzygotowania otrzymuje ocenę niedostateczną.

7. Kryteria oceniania.

Począwszy od klasy IV śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne ustala się w stopniach według następującej skali:

- stopień celujący (6) - skrót: cel.
- stopień bardzo dobry (5) - skrót: bdb.
- stopień dobry (4) - skrót: db.
- stopień dostateczny (3) - skrót: dst.
- stopień dopuszczający (2) - skrót: dop.
- stopień niedostateczny (1) - skrót: ndst.

W bieżącym ocenianiu dopuszcza się stosowanie skrótów stopni, plusów i minusów.

Prace pisemne (sprawdziany) oceniane są punktowo, a następnie przeliczane na skalę procentową odpowiadającą poszczególnym ocenom:

- 0% - 35% - niedostateczny
- 36% - 55% - dopuszczający
- 56% - 75% - dostateczny
- 76% - 85% - dobry
- 86% - 95% - bardzo dobry
- 96% - 100% - celujący

8. Warunki i tryb uzyskania oceny wyższej, niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna z historii, reguluje statut szkoły.

VI. Ogólne wymagania edukacyjne na poszczególne oceny śródroczne i roczne.

Ocena celująca

Uczeń:

- opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony podstawą programową,
- otrzymuje celujące i bardzo dobre oceny ze sprawdzianów oraz celujące i bardzo dobre oceny bieżące,
- zna i rozumie podstawowe pojęcia historyczne, poprawnie posługuje się kategoriami historycznymi (myślenie przyczynowo – skutkowe),
- bardzo dobrze posługuje się mapą,
- potrafi samodzielnie dotrzeć do różnych źródeł informacji i w oparciu o nie rozszerzyć swoją wiedzę historyczną,
- wyraża własne zdanie, popiera je właściwą i logiczną argumentacją,
- samodzielnie rozwiązuje sytuacje problemowe wymagające wiedzy z różnych działów,
- biegle wykorzystuje zdobytą wiedzę, by twórczo rozwiązywać nowy problem,
- uczestniczy w konkursach historycznych i uzyskuje w nich dobre wyniki,
- prowadzi zeszyt przedmiotowy i systematycznie odrabia prace domowe i dodatkowe,
- posługuje się poprawną polszczyzną.

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- opanował zakres wiedzy i umiejętności określony podstawową programową w stopniu bardzo dobrym,
- otrzymuje oceny bardzo dobre i dobre ze sprawdzianów (przewaga bardzo dobrych) oraz bardzo dobre i dobre oceny bieżące,

- dociera samodzielnie do źródeł i informacji wskazanych przez nauczyciela,
- aktywnie uczestniczy w lekcji,
- postawione problemy i zadania rozwiązuje w sposób samodzielny,
- rozwiązuje zadania dodatkowe o średnim stopniu trudności i potrafi zaprezentować ich wynik na forum klasy,
- poprawnie posługuje się poznanymi pojęciami, dostrzega przyczyny i skutki wydarzeń historycznych,
- potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo - skutkowych,
- potrafi uporządkować zebrany materiał, przechować go i właściwie wykorzystać,
- potrafi pracować z mapą,
- prowadzi zeszyt przedmiotowy i systematycznie odrabia prace domowe.

Ocena dobra

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową i w zakresie wiedzy ma niewielkie braki,
- otrzymuje ze sprawdzianów w większości dobre oceny i ma przeważającą liczbę ocen bieżących dobrych,
- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z różnych źródeł informacji,
- potrafi samodzielnie rozwiązywać typowe zadania, natomiast zadania o stopniu trudniejszym wykonuje pod kierunkiem nauczyciela,
- poprawnie rozumuje w kategoriach przyczynowo – skutkowych i umie samodzielnie odróżnić przyczyny i skutki wydarzeń historycznych,
- rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe o stosunkowo niewielkiej skali trudności,

- praca z mapą, przy pomocy nauczyciela, nie sprawia mu trudności,
- prowadzi zeszyt przedmiotowy i systematycznie odrabia prace domowe,
- na większości lekcji jest aktywny i wykazuje zainteresowanie omawianą problematyką.

Ocena dostateczna

Uczeń:

- nie opanował w pełni wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej; nabyta przez niego wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna,
- ze sprawdzianów otrzymuje oceny dostateczne i ma przeważającą liczbę ocen bieżących dostatecznych,
- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji i zrozumieć najważniejsze zagadnienia historyczne,
- potrafi sytuować wydarzenia w czasie i przestrzeni,
- nie potrafi łączyć wydarzeń w logiczną całość, ale dostrzega przy pomocy nauczyciela łatwiejsze wydarzenia przyczynowo – skutkowe,
- zna podstawową terminologię historyczną i podstawowe daty,
- ma problemy w pracy samodzielnej,
- prowadzi zeszyt przedmiotowy i systematycznie odrabia prace domowe,
- w czasie lekcji wykazuje się aktywnością w stopniu zadowalającym.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- ma braki w wiadomościach i umiejętnościach określonych podstawą programową, ale braki te nie przekreślają możliwości jego dalszego kształcenia,

- ze sprawdzianów otrzymuje oceny dopuszczające, ma przeważającą liczbę ocen bieżących dopuszczających,
- przy pomocy nauczyciela potrafi wykonać proste polecenia wymagające zastosowania podstawowych umiejętności,
- nie dostrzega związków przyczynowo – skutkowych i nie łączy nabytej wiedzy w logiczną całość,
- biernie uczestniczy w lekcji; włącza się do pracy na wyraźne polecenie nauczyciela,
- ma braki w zeszytach przedmiotowych i częste braki prac domowych.

Ocena niedostateczna

Uczeń:

- nie opanował wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej w sposób pozwalający na kontynuację nauki na wyższym szczeblu,
- ze sprawdzianów otrzymuje oceny niedostateczne
- nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowej wiedzy i umiejętności,
- nie współpracuje z nauczycielem ani z grupą uczniów,
- wykazuje lekceważący stosunek do przedmiotu,
- ma duże braki w zeszytach przedmiotowych; bardzo często nie odrabia prac domowych.

VII. Dostosowania dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Wymagania edukacyjne dla uczniów z opiniami i orzeczeniami, u których stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe, będą dostosowywane do indywidualnych potrzeb edukacyjnych, zgodnie ze wskazaniami poradni, np.:

- wydłużenie czasu pisania lub ograniczenie ilości zadań na sprawdzianach,

- możliwość poprawy sprawdzianu ustnie lub mniejszymi partiami,
- kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów; upewnienie się czy polecenie są zrozumiałe, a w razie potrzeby wyjaśnienie zadań lub przeczytanie na głos poleceń,
- podczas odpytywania zadawanie dodatkowych pytań naprowadzających, dawanie więcej czasu na przypomnienie nazw, terminów, faktów,
- uwzględnianie trudności z zapamiętywaniem dat, nazwisk,
- przy ocenianiu branie pod uwagę zaangażowanie ucznia, wkład pracy (nie tylko samą wiedzę i umiejętności),
- w czasie lekcji zwracanie uwagi czy przekazywane treści i polecenia są zrozumiałe,
- motywowanie uczniów mających trudności do pracy poprzez pochwały na forum klasy i indywidualnie.

VIII. Praca z uczniem uzdolnionym.

- Zachęcanie do udziału w kole historycznym, konkursach i olimpiadach.
- Pomoc w przygotowaniu się do konkursów.
- Proponowanie prac dodatkowych (prezentacje multimedialne, albumy, dekoracja historyczna, przygotowanie elementów lekcji, projekty) w celu poszerzania wiedzy i umiejętności oraz rozwoju kreatywności uczniów.
- Udostępnianie zadań dodatkowych, wymagających samodzielnego myślenia, doboru narzędzi i sposobu wykonania.

Nauczyciel historii
Krzysztof Konieczny

Roczny plan pracy z historii dla klasy szóstej szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata						

<p>1. Wielkie odkrycia geograficzne</p>	<p>– średniowieczne wyobrażenia o Ziemi – przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w. – najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy</p>	<p>– wskazuje na mapie Indie, Amerykę – podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab) – wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki – podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia</p>	<p>– wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy – poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela</i>, <i>kompas</i> – podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia – wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie</p>	<p>– podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych – wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz) – poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylec</i> – wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii – podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy – poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i> – wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód</p>	<p>– tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka – wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich</p>
<p>2. Skutki odkryć geograficznych</p>	<p>– cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania – podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa – zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych</p>	<p>– wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie) – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat</i>, <i>Nowy Świat</i> – podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i> – wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków – wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki – przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia</i>, <i>niewolnik</i>, <i>plantacja</i> – przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie – tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki</p>	<p>– przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych – poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i> – opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych</p>	<p>– przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych – wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie</p>

			<p>geograficznych</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce – wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska 	<p>konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków 	
3. Renesans – narodziny nowej epoki	<ul style="list-style-type: none"> – renesans – cechy charakterystyczne epoki – humaniści i ich poglądy – ideał człowieka w dobie renesansu – wynalezienie druku i jego znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – zaznacza na osi czasu epokę renesansu – wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku – wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie–trzy dziedziny jego zainteresowań 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminem: <i>renesans</i>, – podaje czas trwania epoki renesansu – przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i> – opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>antyk</i>, <i>humanizm</i> – charakteryzuje epokę renesansu – wyjaśnia nazwę nowej epoki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu – przedstawia poglądy humanistów 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy – porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni
4. Kultura renesansu w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – renesansowa radość życia – architektura renesansu – wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, – wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia – poprawnie postępuje się terminem: <i>mecenat</i> – wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, – poprawnie postępuje się 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>attyka</i>, <i>arkada</i>, <i>kopuła</i> do opisu budowli renesansowych 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminem: <i>perspektywa</i> – podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę

			przykłady ich dzieł	terminem: <i>fresk</i> , podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką		
5. Reformacja – czas wielkich zmian	– kryzys Kościoła katolickiego – Marcin Luter i jego poglądy – reformacja i jej następstwa	– wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji – poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i> – wymienia wyznania protestanckie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja, protestanci</i> – określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu – wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji – charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor,</i> <i>celibat, zbór</i> – wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji – opisuje okoliczności powstania anglikanizmu – przedstawia skutki reformacji	– charakteryzuje poglądy Marcina Lutra – opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i> – przedstawia na mapie podział religijny Europy	– charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina – wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej
6. Kontrr Reforma cja	– postanowienia soboru trydenckiego – działalność jezuitów – wojna trzydziestoletnia i jej następstwa	– poprawnie posługuje się terminem: <i>sobór</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie – wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kontrrreformacja,</i> <i>seminarium duchowne</i> – przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrrreformacji – wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów – wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela	– przedstawia postanowienia soboru trydenckiego – poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk,</i> <i>inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> – wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg	– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – przedstawia zasady obowiązujące jezuitów	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej – podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia

		reformacją – oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela)	zakonu jezuitów	zakazanych		
Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej						
1. Demokracja szlachecka	– szlachta i jej zajęcia – prawa i obowiązki szlachty – sejm walny i sejmiki ziemskie	– poprawnie postępuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla</i> – przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach – wymienia zajęcia szlachty – wskazuje na ilustracji postać szlachcica	– poprawnie postępuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i> – wymienia izby sejmu walnego – przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego – wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i>	– przedstawia prawa i obowiązki szlachty, – poprawnie postępuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i> – wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i>	– poprawnie postępuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i> – przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym – charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień – przedstawia skład izb sejmu walnego	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej – porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski – wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej
2. W folwarku szlacheckim	– folwark szlachecki – gospodarcza	– poprawnie postępuje się terminami: <i>folwark,</i>	– poprawnie postępuje się terminami: <i>splaw</i>	– wymienia najważniejsze	– wyjaśnia znaczenie odzyskania przez	– wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich

	<p>działalność szlachty</p> <ul style="list-style-type: none"> – spław wiślany – statuty piotrkowskie 	<p><i>dwór</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego – opisuje zajęcia chłopów i mieszczan 	<p><i>wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia gospodarczą działalność szlachty – wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą – wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju 	<p>zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich – tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie 	<p>Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom – wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego 	<p>i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki</p>
3. W czasach ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> – ostatni Jagiellonowie na tronie Polski – wojna z zakonem krzyżackim 1519–1521 – hołd pruski i jego postanowienia – polityka wschodnia ostatnich Jagiellonów 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta – podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym wydarzenia – wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty – opisuje zależność Prus Książęcych od Polski – wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.) – wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie – wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i Danii o Inflanty 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i> – przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego – charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa
4. Odrodzenie na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – idee renesansowe w Polsce – literatura polskiego renesansu i jej twórcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej – wskazuje Wawel jako 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>arras, krużganki, mecenat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna, teoria</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski

	<ul style="list-style-type: none"> – renesansowy Wawel Jagiellonów – odkrycie Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> przykład budowy renesansowej w Polsce – poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie 	<ul style="list-style-type: none"> renesansowej w Polsce – wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim – charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego – opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce – uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu – przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> <i>heliocentryczna</i> – wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce – przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu – przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie
5. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> – geneza unii lubelskiej – postanowienia unii lubelskiej – struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii – podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, unia realna</i> – wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów – wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postanowienia unii lubelskiej – charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej – analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości – wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów
6. „Państwo bez stosów”	<ul style="list-style-type: none"> – Rzeczpospolita państwem 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wielowyznaniowość I 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wyznania zamieszkujące 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się 	<ul style="list-style-type: none"> – nazywa i wskazuje na mapie ziemie

	wielowyznaniowym – <i>Akt konfederacji warszawskiej</i> – reformacja w Polsce	Rzeczypospolitej – poprawnie postępuje się terminem: <i>tolerancja</i> – zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej	Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej – podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”	konfederacji warszawskiej – poprawnie postępuje się terminem: <i>innowierca</i> – nazywa świątynie różnych wyznań – wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce – omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej	terminami: <i>katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie</i> – charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej – wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii – tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian	zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań – wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej
7. Pierwsza wolna elekcja	– przyczyny elekcyjności tronu polskiego – przebieg pierwszej wolnej elekcji – <i>Artykuły henrykowskie i pacta conventa</i> – następstwa wolnych elekcji	– poprawnie postępuje się terminem: <i>elekcja</i> – krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji – wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego	– poprawnie postępuje się terminami: <i>wolna elekcja, bezkrólewie</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji – opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex	– przedstawia zasady wyboru monarchy – na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji – wyjaśnia skutki wolnych elekcji	– wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni – poprawnie postępuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i>	– wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich</i> i <i>pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej
Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej						
1. Wojny z Rosją	– wojny Stefana Batorego o Inflanty – dymitriada i polska interwencja w Rosji – pokój w Polanowie	– wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie – wymienia Stefana Batorego jako	– opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka – przedstawia, jak zakończyły się wojny o	– przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty – poprawnie	– opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo	– ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji – przedstawia postanowienia pokoju

		<p>kolejnego po Henryku Walezym władcą Polski</p> <p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>hetman</i></p>	<p>Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego</p> <p>– podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia</p> <p>– opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem</p> <p>– przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem</p> <p>– wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn</p>	<p>posługuje się terminami: <i>piechota wybraniecka, dymitriada, Kreml, bojar</i></p> <p>– opisuje następstwa dymitriady</p> <p>– wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)</p>	<p>– wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca</p> <p>– wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji</p> <p>– podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.)</p>	<p>w Polanowie</p>
<p>2. Początek wojen ze Szwecją</p>	<p>– Wazowie na tronie Polski</p> <p>– przyczyny wojen ze Szwecją</p> <p>– wojna o Inflanty</p> <p>– walka o ujście Wisły</p> <p>– skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.</p> <p>– Warszawa stolicą Polski</p>	<p>– wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji</p> <p>– wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę</p> <p>– wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa)</p>	<p>– wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie</p> <p>– podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy</p>	<p>– charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w.</p> <p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>czo</i></p> <p>– opowiada przebieg wojny o Inflanty</p> <p>– wskazuje na mapie Oliwę</p> <p>– podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji</p> <p>– przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych</p>	<p>– przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)</p>
<p>3. Powstanie Chmielnickieg</p>	<p>– sytuacja Kozaków zaporoskich</p>	<p>– wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako</p>	<p>– wyjaśnia, kim byli Kozacy</p>	<p>– wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi</p>	<p>– przedstawia przyczyny wybuchu</p>	<p>– przedstawia skutki powstania</p>

o	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie Kozaków na Ukrainie – uгода w Perejasławiu 	<ul style="list-style-type: none"> przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie – wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji – rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i> – wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola – podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków – wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko) – uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową 	<ul style="list-style-type: none"> powstania na Ukrainie – omawia główne etapy powstania – wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską – wskazuje na mapie Perejasław – podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> Chmielnickiego – wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.) – ocenia politykę szlachty wobec Kozaków
4. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją – najazd Szwedów na Polskę w latach 1655–1660 – postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy – skutki potopu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>potop szwedzki</i> – wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami – wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego – wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty – wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem – przedstawia na 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego – uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą – podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.) – charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i> – wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę – wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce – przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich – wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego – wymienia postanowienia pokoju w Oliwie 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki potopu szwedzkiego – wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego

		ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej				
5. Wojny z Turcją	<ul style="list-style-type: none"> – imperium osmańskie – przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w. – wojna o Mołdawię – najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki – odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>sułtan, husarz, janczar</i> – podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń – wskazuje na mapie Wiedeń 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>islam, wezyr</i> – charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy – podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) – wymienia skutki wojen z Turcją – wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>haracz, ekspansja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.) – wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim) – wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w. – przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię – wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu – przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.
6. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w. – sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą – wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i> – wskazuje na mapie tereny utracone przez 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego – wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać

	w.	państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.		Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy) – wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw	królewskiej, zrywaniu sejmów i wzrost znaczenia magnaterii – wskazuje objawy kryzysu państwa – podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego	magnaci – wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmiku
7. Barok i sarmatyzm	– barok – epoka kontrastów – cechy charakterystyczne stylu barokowego – architektura i sztuka barokowa – Sarmaci i ich obyczaje	– opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w. – wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu – wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)	– poprawnie posługuje się terminem: <i>barok</i> – zaznacza na osi czasu epokę baroku – wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym – wyjaśnia, czym były kalwarie	– charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku – charakteryzuje ideologię sarmatyzmu – wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i> – wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka” – opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji	– poprawnie posługuje się terminami: <i>putto</i> , <i>ornament</i> – wyjaśnia genezę epoki baroku – wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki – wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa	– wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym – charakteryzuje barok jako epokę kontrastów
Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki						
1. Monarchia absolutna we Francji	– Edykt nantejski i jego skutki – umacnianie władzy monarchy we Francji – rządy absolutne Ludwika XIV – Francja potęgą	– krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej – przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego – wskazuje na mapie	– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i> – wymienia uprawnienia monarchy absolutnego – wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano	– poprawnie posługuje się terminami: <i>manufaktura</i> , <i>clo</i> , <i>import</i> , <i>eksport</i> – wyjaśnia, dlaczego Francja była	– poprawnie posługuje się terminem: <i>hugenoci</i> – opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt	– przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy – wskazuje pozytywne i

	militarną i gospodarczą	Francję	mianem Króla Słońce – wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.) – opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV	europejską potęgą – przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji	nantejski) – omawia politykę gospodarczą ministra Colberta – opowiada o twórczości Moliera	negatywne strony panowania Ludwika XIV
2. Monarchia parlamentarna w Anglii	– absolutyzm angielski – konflikt Karola I z parlamentem – dyktatura Olivera Cromwella – ukształtowanie się monarchii parlamentarnej	– wskazuje na mapie Anglię i Londyn – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>parlament</i> – wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej	– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> – wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej – wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego – przedstawia zakres władzy dyktatora	– wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem – przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego – charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>purytanie</i> , <i>nowa szlachta</i> , <i>rojaliści</i> – przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania – wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii	– wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii – porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej
3. Oświecenie w Europie	– ideologia oświecenia – wybitni myśliciele doby oświecenia – trójpodział władzy według Monteskiusza – najważniejsze dokonania naukowe oświecenia – architektura oświeceniowa	– poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i> – zaznacza na osi czasu epokę oświecenia – podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa)	– poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i> – wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie – charakteryzuje styl klasycystyczny – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w	– charakteryzuje ideologię oświecenia – przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy	– przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau – poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i> – omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau – wyjaśnia przyczyny	– wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi – przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i>

			<p>stylu klasycystycznym</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia – tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem 		<p>krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia</p>	
4. Nowe potęgi europejskie	<ul style="list-style-type: none"> – absolutyzm oświecony – narodziny potęgi Prus – monarchia austriackich Habsburgów – Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w. – wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus – wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>absolutyzm, absolutyzm oświecony</i> – podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego – wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego – wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu” – wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw – opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego – podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)
5. Stany Zjednoczone Ameryki	<ul style="list-style-type: none"> – kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – konflikt kolonistów z rządem brytyjskim – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych – ustrój polityczny 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Stany Zjednoczone – określa czas powstania Stanów Zjednoczonych – wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i> – wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – wymienia strony konfliktu w wojnie o 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim – opisuje wydarzenie zwane bostońskim picciem herbaty 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA – wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown – omawia zasługi 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>Kongres, Izba Reprezentantów</i> – charakteryzuje ustrój polityczny USA

	USA	<p>polskich bohaterów walki o niepodległość USA</p> <p>– przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA</p>	<p>niepodległość Stanów – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim</p> <p>– porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminem: <i>bojkot</i></p> <p>– podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.)</p> <p>– charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości</p> <p>– przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA</p>	<p>Jerzego Waszyngtona dla powstania USA</p> <p>– opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA</p> <p>– wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA</p>	
Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej						
1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	<p>– unia personalna z Saksonią</p> <p>– początek ingerencji Rosji w sprawy Polski</p> <p>– podwójna elekcja w 1733 r.</p> <p>– rządy Augusta III</p> <p>– projekty reform Rzeczypospolitej</p>	<p>– wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w.</p> <p>– opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia</i></p> <p>– wskazuje na mapie Saksonię</p> <p>– wymienia przyczyny anarchii w Polsce</p> <p>– przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform</p>	<p>– poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i></p> <p>– wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa</i></p> <p>– przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego</p>	<p>– przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego</p> <p>– podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.)</p> <p>– wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski</p> <p>– opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III</p>	<p>– charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego</p> <p>– wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej</p>

				– charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.		
2. Pierwszy rozbiór Polski	– Stanisław August Poniatowski królem Polski – pierwsze reformy nowego władcy – konfederacja barska – I rozbiór Polski	– poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) – wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie – przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski	– charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru – przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski – ocenia postawę Tadeusza Rejtana – poprawnie posługuje się terminami: <i>ambasador, emigracja</i>	– opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski – wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w. – wskazuje następstwa konfederacji barskiej – porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan – Upadek Polski</i>	– poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i> – podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.) – przedstawia cel walki konfederatów barskich – opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego	– przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej
3. Kultura polskiego oświecenia	– literatura okresu oświecenia – Teatr Narodowego i jego zadania – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego – architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce	– wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki – podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej – poprawnie posługuje się terminem: <i>szkoła</i>	– poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i> – przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej – wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.	– charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną – podaje przykłady budowli klasycystycznych – charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego – przedstawia zadania	– wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform – przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia	– charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego – podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie

	– reforma szkolnictwa w Polsce	<i>parafialna</i> – podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych		Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor” – omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN	– wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli) – wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej	
4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja	– reformy Sejmu Wielkiego – Konstytucja 3 Maja – wojna polsko-rosyjska w 1792 r. – drugi rozbiór Polski	– poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) – wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski – na obrazie Jana Matejki <i>Konstytucja 3 maja 1791 roku</i> wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego	– podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) – wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji) – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru	– charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego – opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozborze – podaje cel obrad Sejmu Wielkiego – przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.) – wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce	– opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja – przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.), – przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie	– charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki
5. Powstanie kościuszkowskie	– wybuch powstania kościuszkowskiego	– poprawnie posługuje się terminami:	– charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki	– charakteryzuje postać Wojciecha	– poprawnie posługuje się	– wymienia najważniejsze

ie i trzeci rozbiór Polski	– Uniwersał połaniecki – przebieg powstania – trzeci rozbiór Polski	<i>naczelnik, kosynierzy, zaborcy</i> – wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania – wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru Polski	– poprawnie posługuje się terminem: <i>insurekcja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.) – wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego – wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru	Bartosa – opowiada o bitwie pod Racławicami i przedstawia jej znaczenie – wskazuje na mapie Racławice i Połaniec – wyjaśnia, dlaczego Kościuszek zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki – wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego	terminem: <i>uniwersał</i> – przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego – opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej – wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania	przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.
Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński						
1. Rewolucja francuska	– sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej – stany społeczne we Francji – wybuch rewolucji francuskiej – uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela – Francja monarchią konstytucyjną	– wskazuje na mapie Francję i Paryż – poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i> – podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską – wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i> – wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji – podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.) – charakteryzuje postać Ludwika XVI	– przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej – opisuje położenie stanów społecznych we Francji – wyjaśnia zadania Konstytuanty – przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela – poprawnie posługuje się	– przedstawia sytuację we Francji przed wybuchem rewolucji – opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny – podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.) – charakteryzuje ustrój Francji po	– przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego – wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela

				terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i>	wprowadzeniu konstytucji	
2. Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> – Francja republiką – terror jakobinów – upadek rządów jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>gilotyna, terror</i> – przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI – poprawnie postępuje się terminem: <i>republika</i> – charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre’a – wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminami: <i>jakobini, dyktatoriat</i> – opisuje rządy jakobinów – wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem – przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy – charakteryzuje rządy dyktatoriatu 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie postępuje się terminem: <i>radikalizm</i> – wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre’a sens powiedzenia: <i>Rewolucja pożera własne dzieci</i> – przedstawia skutki rządów jakobinów – wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji – ocenia terror jako narzędzie walki politycznej
3. Epoka Napoleona Bonapartego	<ul style="list-style-type: none"> – obalenie rządów dyktatoriatu – Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów – Kodeks Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja – podaje datę 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoriatu – poprawnie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoriatu – przedstawia etapy 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego

	<p>– Napoleon u szczytu potęgi</p>	<p>– określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską – przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej</p>	<p>decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie – poprawnie postępuje się terminem: <i>zamach stanu</i> – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona – wskazuje na mapie tereny zależne od Francji</p>	<p>posługuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> – wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii – charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.) – wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona</p>	<p>kariery Napoleona – podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.) – wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów – podaje datę pokoju w Tylicy (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia</p>	
4. Upadek Napoleona	<p>– wyprawa na Rosję – odwrót Wielkiej Armii – bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> – wskazuje na mapie Rosję i Moskwę – opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję</p>	<p>– przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję – opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia – wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów” – wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk</p>	<p>– poprawnie postępuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> – przedstawia strategię obronną Rosji – opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję – podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.) – przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem</p>	<p>– omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona – podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.) – wskazuje na mapie Borodino – omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii</p>	<p>– przedstawia przyczyny klęski Napoleona</p>

<p>5. Legiony Polskie we Włoszech</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Polacy po utracie niepodległości – utworzenie Legionów Polskich we Włoszech – organizacja i zasady życia legionowego – udział legionistów w wojnach napoleońskich 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia państwa zaborcze – wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki – podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>legiony</i>, <i>emigracja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) – wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo – przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli nadzieję na niepodległość z Napoleonem – opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich – przedstawia powody wystania legionistów na San Domingo 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości – charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich – wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych
<p>6. Księstwo Warszawskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – utworzenie Księstwa Warszawskiego – konstytucja Księstwa Warszawskiego – Polacy pod rozkazami Napoleona – upadek Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie – podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, – wskazuje na mapie Tylżę – podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego – przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego – wskazuje na mapie Raszyn – wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego – wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej – wskazuje na mapie Somosierrę – opowiada o szarzy polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków – podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)

